

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

Številka: U-I-344/94

**Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Udeta,
ki se mu pridružuje sodnik dr. Šinkovec**

Glsoval sem za odločitev, da se določba petega odstavka 8. člena ZN razveljavi v delu, po katerem pogoja iz 6. točke prvega odstavka 8. člena Zakona ne izpolnjuje, kdor je v kazenskem postopku.

Strinjam se tudi z večjim delom obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča. Ne strinjam pa se v celoti z obrazložitvijo odločbe pod B. točke 7-9, ki se nanašajo na elaboriranje in oceno kriterija moralnopolitične primernosti kot pogoja za pridobitev funkcij v državnih organih in v organizacijah in skupnostih. Za svoje nestrinjanje s tem delom obrazložitve navajam naslednje razloge: 1. Brez dvoma drži, da v prejšnjem sistemu uveljavljenega pogoja moralnopolitične primernosti ni mogoče enačiti s pogojem osebnih značajskih lastnosti in osebne primernosti, ki v sedanjem demokratičnem sistemu daje določena jamstva za pošteno in vestno opravljanje javne službe. Tako tudi pogoja iz 8. člena ZN, da mora izpolnjevati oseba, ki kandidira za zasedbo notarskega mesta, med drugim tudi pogoj, da ni bila obsojena za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno nevedna za opravljanje notariata, in da se obnaša tako, da je mogoče na podlagi njenega ravnanja utemeljeno sklepati, da bo pošteno in vestno opravljala notariat, ni mogoče enačiti z moralno-politično primernostjo kot pogojem za pridobitev pomembnih javnih funkcij v prejšnjem sistemu. Dejansko tudi drži, da je bil institut moralnopolitične neprimernosti oziroma družbenopolitične primernosti v prejšnjem sistemu instrument za ohranjanje oblasti oziroma monopola oblasti komunistične partije. Točni so tudi citati vsebine družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji in zakonov, ki so določili družbenopolitično primernost kot pogoj za pridobitev funkcij v pravosodju.

Mnenja pa sem, da je povzemanje in elaboriranje ureditve v prejšnjem sistemu ter njeno kritično obravnavanje v odločbi Ustavnega sodišča, ko to sodišče ocenjuje skladnost veljavnega zakona z Ustavo, odveč. Kolikor pa jo odločba Ustavnega sodišča kljub temu vsebuje, taka ocena ne sme biti parcialna oziroma take ocene sodišče ne bi smelo napraviti na podlagi samo nekaterih predpisov in na podlagi posploševanja. Če odločba Ustavnega sodišča neko oceno političnega dogajanja vsebuje, naj bo ta ocena celovita in tudi časovno determinirana.

2. Dejstvo je, da je Ustava Socialistične Republike Slovenije v drugem odstavku 285. člena določala kot pogoj za izvolitev sodnikov moralnopolitično primernost za opravljanje sodniške funkcije. Isto so določali tudi pravosodni zakoni.

Dejstvo pa je tudi, da se je že v osemdesetih letih vrednotenje tega pogoja za pridobitev nekaterih funkcij in delovnih mest spreminjalo in demokratiziralo. Že Zakon o usmerjenem izobraževanju je moralnopolitično primernost, ki so jo v začetku poenostavljeno izenačevali z članstvom v komunistični partiji oziroma kasneje ZK, nadomestil s kriterijem "zavzemanja za razvoj socialističnega samoupravljanja in s tem še posebej za razvoj humanih odnosov". To je Zakon o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS, št. 18/80, 6/83, 25/89 in 35/89) določal v 182. členu. Tudi praksa pri izvolitvah na funkcije sodnikov in na druge funkcije v pravosodnih organih se je v osemdesetih letih spreminjala. Tudi za sodnike Vrhovnega sodišča so bili izvoljeni posamezniki, ki niso bili člani ZK in ki so bili politično docela neangažirani. To seveda ne pomeni, da v številnih primerih še vedno ni prihajalo do uveljavitve moralnopolitičnih kriterijev pri kandidiranju in izvolitvi za javne funkcije in nekatera pomembna delovna mesta. Dejstvo je tudi, da so še vedno funkcionarji v pravosodju večji del "izpolnjevali" pogoj moralnopolitične primernosti v smislu lojalnosti do obstoječe oblasti. Pa vendarle se je odnos do tega kriterija vsebinsko spreminjal in je postajal demokratičnejši.

3. Tudi v formalnem pogledu je koncem osemdesetih let prišlo do globljega zasuka pri urejanju pogojev za pridobitev določenih javnih funkcij tudi v pravosodju. Zlasti je v tem pogledu pomembna 3.

točka amandmaja LIX k Ustavi Socialistične Republike Slovenije iz leta 1989. Omenjena točka amandmaja je namreč nadomestila prejšnji drugi odstavek 285. člena Ustave SRS iz leta 1974, po kateri so se sodniki rednih sodišč volili in razreševali na način, pod pogoji in po postopku, ki so zagotavljali strokovno sposobnost in moralnopolitično primernost za opravljanje sodniške funkcije in neodvisnost sodnikov pri sojenju. Nova 3. točka amandmaja LIX pogoja moralnopolitične primernosti ni več vsebovala. Kasneje je bil ta pogoj izločen tudi iz vseh zakonov.

S svojim pritrdilnim ločenim mnenjem želim torej le poudariti, da osebno ne štejem za potrebno in primerno vnašati v odločbo Ustavnega sodišča ocene pravnih aktov iz prejšnjega političnega sistema, kolikor seveda niso predmet ustavne presoje ti pravni akti sami, oziroma kolikor ustavna presoja sedanjih predpisov ni deloma odvisna od ocene predpisov iz prejšnjega sistema, oziroma drugače povedano, kolikor ocena predpisov in pravnih institutov prejšnjega sistema ni v funkciji ustavne presoje veljavnih predpisov. V primeru, kadar je za ustavno presojo potrebno poseči tudi v zgodovino, naj bo taka ocena v potrebnem obsegu popolna.

dr. Lojze Ude

dr. Janez Šinkovec